

Miten kuntien kuljetukset liikuttavat?

Kuntamarkkinat 2019

Jaana Viemerö
Johanna Vilkuna
Mari Sjöström

12.9.2019

Miten on mennyt lakimuutoksen jälkeen?

Kuntien ennakkonäkemyksiä liikennepalvelulain myönteisistä vaikutuksista

- Toivottavasti lisää tarjoajia.
- Joustavuutta, lisää toimijoita > enemmän kilpailua.
- Uudenlaista yrittäjyyttä, taksipalvelujen kehittäminen.
- Enemmän markkinaehtoisia joukkoliikennevuoroja.
- Kustannussäästöjä.
- Erilaisten kuljetusten yhdisteleminen.
- Koulukuljetuksiin lisää tarjoajia.
- Ehkä vielä paremmin toimivan kilpailutuksen.

**Nämä ovat
toteutuneet**

Kuntien ennakkonäkemyksiä liikennepalvelulain riskeistä ja haasteista

- Kuljetuskustannukset nousevat.
- Kilpailutukset entistä haasteellisempia.
- Tuottajien määrän lisääntyminen ei lisää laatua.
- Joukkoliikennereittien lakkauttaminen pienellä viiveellä.
- Palvelun laadun varmistaminen lakisääteisissä kuljetuksissa haasteellista.
- Taksipalveluiden saatavuus voi vähentyä -> hintojen nousu -> palvelun heikkeneminen -> kaluston sopivuus.

**Nämä ovat
toteutuneet**

Taksien saatavuusongelma

- Markkinaehtoisten taksipalvelujen alueellinen ja ajallinen keskittyminen.
- Kunnat luovat kuljetushankinnoillaan peruskysyntää takseille.
- Kunta vaikuttaa hankintamalleillaan palvelun tarjontaan.
- Taksitoimijat: Kunta voi tilata päivystystä, jos palvelua ei synny markkinaehtoisesti (??)
- Onko taksien päivystyssäätelyä (ajovuorot, päivystys) mahdollista täsmentää?
  - KKV: Taksit voivat sopia keskenään päivystysvuoroista, jos voidaan osoittaa, että taksipalvelua ei muuten paikkakunnalle tai alueelle synny.
  - Mistä toimijat tietävät, missä sallitun ja kielletyn raja?

Puhtaiden ajoneuvojen direktiivin kansallinen toimeenpano

Puhtaiden ajoneuvojen (Clean Vehicles) direktiivi

- EU edistää puhtaiden ajoneuvojen markkinoita julkisten hankintojen kautta.
- Direktiivi on jäsenmaata velvoittava. Kattaa sekä autojen että henkilö- ja tavarankuljetuspalvelujen hankinnan (osto, leasing, vuokraus).
- Nykyinen direktiivi vuodelta 2009.
- Kuntaliiton viesti valmistelun aikana direktiiviesityksen ongelmista:
  - Puhtaan ajoneuvon määritelmä liian kapea.
  - CV-autojen tavoiteosuudet 2021-2025-2030 liian korkeat esim. lakisääteisten henkilökuljetusten kannalta.
- Kansallinen lainsäädäntö saatettava voimaan viimeistään 1.8.2021
- Koskee uusia sopimuksia.

CVD:n minimivaatimukset julkisille auto- ja kuljetuspalveluhankinnoille

Ajoneuvoluokka		Minimiosuus julkisille hankinnoille		
		8/2021 – 12/2025	1/2026-	Merkitys kuntasektorille
Henkilöautot (M1)	Max. 8 matkustajaa	38,5 %	38,5 %	Käytännössä täyssähköauto
Pienoisbussit (M2)	Yli 8 matkustajaa, kok. massa max. 5 t	38,5 %	38,5 %	Käytännössä täyssähköauto
Bussit (M3)	Kaupunkibussit (bus) - Alaluokat I ja A	41 %	59 %	Vähintään 50 % sähköbusseja. Loppuihin käy vaihtoehtoiset käyttövoimat (esim. liikennebiokaasu, uusiutuva diesel)
	Muut bussit (coach) - Alaluokat B, II ja III	0 %	0 %	Direktiivi ei koske (seutuliikenteen bussit, kaukoliikenteen bussit)
Pakettiautot (N1)	Kok. massa max. 3,5 t	38,5 %	38,5 %	Käytännössä täyssähköauto
Kuorma-autot	Kok. massa max. 12 t (N2)	9 %	15 %	Ei sähköautovaatimuksia; vaihtoehtoiset käyttövoimat hyväksytään (ei seoksia) Kunnissa lähinnä jätekuljetukset
	Kok. massa yli 12 t (N3)	9 %	15 %	

Kuntaliitto: Puhtaiden ajoneuvojen direktiivin toimeenpano

- Tavoite hyvä, mutta toteutus haasteellista vielä monta vuotta.
  - Vaatimukset täyttävien ja käyttötarkoituksiin soveltuvien ajoneuvojen saatavuus ja hinta Suomen markkinoilla??
- Ongelmallisinta koululais- ja sote-kuljetukset. Kaupunkibussiliikenteessä puhdas kalusto yleistymässä.
- **Toimeenpano ei saa johtaa siihen, että kunnan tai kuntaryhmän on toteutettava vaatimuksia hinnalla millä hyvänsä:**
  - Eteneminen painopisteittäin: ensivaiheessa niissä ajoneuvoryhmissä, joille on markkinaa
  - Pyrittävä estämään kilpailun ja hankintojen vääristymistä.
  - Tarvitaan innovatiivisten hankintamallien yhteiskehittämistä.
  - Valtion vauhditettava ajoneuvokannan uusiutumista.

Esimerkki kuljetuskokeilusta

Ylöjärven Kurussa kuka tahansa voi tilata bussin omalle kotiovelle tai hypätä sote-taksin kyytiin matkan varrelta – Laajeneeko pilottihanke tulevaisuudessa muuallekin kaupunkiin?

8.8.2019 14.35

Ajankohtaista koulukuljetuksista

Mari Sjöström

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

Koulumatkaetuus - perusopetuslaki 32 §

Kunnan velvollisuus järjestää

- Kun perusopetuksen ja lisäopetuksen oppilaan koulumatka on pitempi kuin 5 km
- Kun esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on pitempi kuin 5 km
  - Kunta voi päättää lyhyemmistä matkoista (esim. kuljetussäännössä)
- Kun matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on oppilaalle liian vaikea, rasittava tai vaarallinen

Koulumatkaetuus - perusopetuslaki 32 §

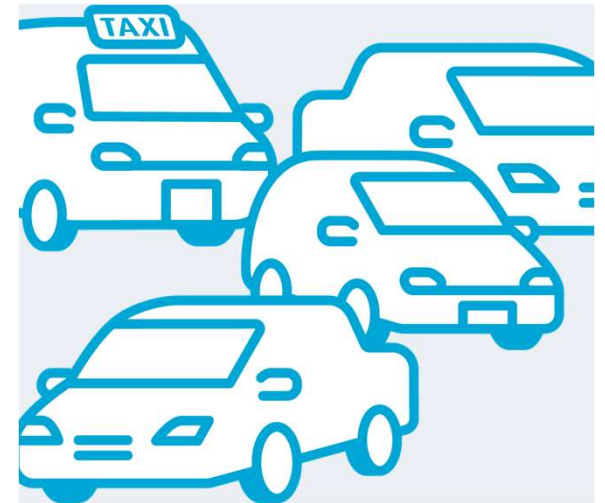
Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää matkoja

- perusopetukseen valmistavaan opetukseen
- perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan
  - aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että niillä toimintaan osallistuvilla lapsilla joilla on perusopetuslain mukainen oikeus koulumatkaetuuteen on mahdollisuus käyttää koulumatkaetua (perusopetuslaki 48 b § 4 mom.)

Hallitusohjelmasta poimittua

- Tuetaan tasa-arvoista vuorovanhemmuutta.
- Mahdollistetaan lapselle kaksi tasavertaista osoitetta.

Vaikutukset esi- ja perusopetuksen järjestämiseen?

Kunnan velvollisuus järjestää kuljetus oppilaan vanhempien asuessa erillään (KHO:2006:10)

- Oppilaan vanhemmat asuivat kunnassa erillään
- Lapsen katsottiin asuvan jommankumman vanhempansa luona myös silloin, kun huolto oli uskottu molemmille vanhemmille ja lapsen oikeus tavata toista vanhempansa oli määrätty niin laajaksi, että lapsen oleskelu tämän luona käytännössä muistutti asumista
- Oppilaan väestörekisteriin merkitty asuinpaikka oli äidin luona, millä perusteella kunta oli osoittanut 6 §:ssä tarkoitetun lähikoulun
- Kunnalla ei ollut lapsen oleskellessa isänsä luona velvollisuutta 32 §:n nojalla järjestää hänelle maksutonta kuljetusta kouluun
- Se, että lapsella vanhempien valitseman asumisjärjestelyn seurauksena ei ole mahdollisuutta koulumatkaetuun toisen vakituisen oleskelupaikkansa osalta, ei loukannut perustuslaissa säädettyä oikeutta maksuttomaan perusopetukseen eikä lapsen oikeutta tavata sitä vanhempansa, jonka luona hän ei asu

Hallitusohjelmasta poimittua: Jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen

Toimenpiteet

- Korotetaan oppivelvollisuusikä 18 ikävuoteen
- Korvataan täysimääräisesti oppivelvollisuustehtävään liittyvät kustannukset
- Tehdään selvitys maksuttomasta toisen asteen koulutuksesta ja oppimateriaalikustannusten alentamisesta

Kuntaliitto

- Edellyttää laajaa valmistelua, sillä tässä on suuri riski käyttää yhteiskunnan rajallisia resursseja tehottomasti
- Kustannusvaikutukset arvioitava realistisesti
- Perusopetuksen lisäopetus (kymppiluokka) on yllättäen sijoitettu toisen asteen koulutuksen sisälle
- Edellyttää vastuiden määrittämistä - kenellä on kokonaisvastuu ja mikä on vastuun sisältö?

Shl ja vpl kuljetukset

Jaana Viemerö

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

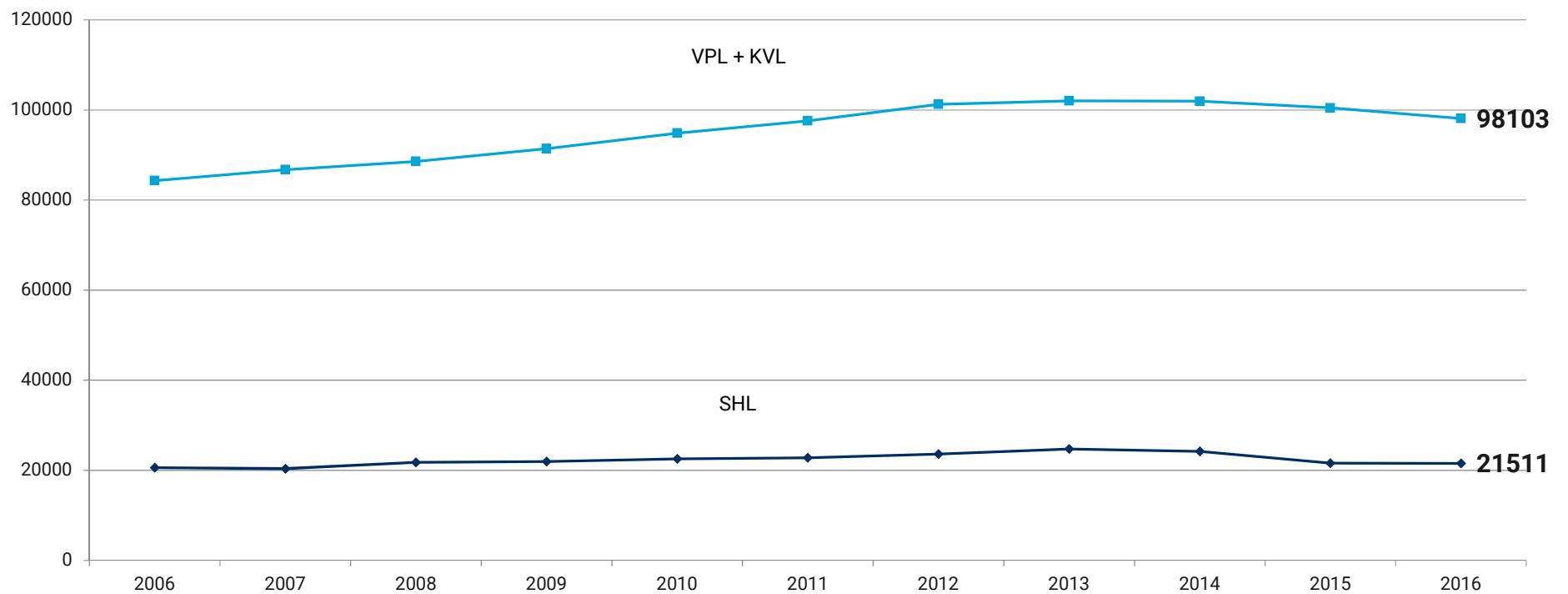
Sosiaalihuollon henkilökuljetukset

Sosiaalihuollon henkilökuljetuksista säädetään useassa eri laissa

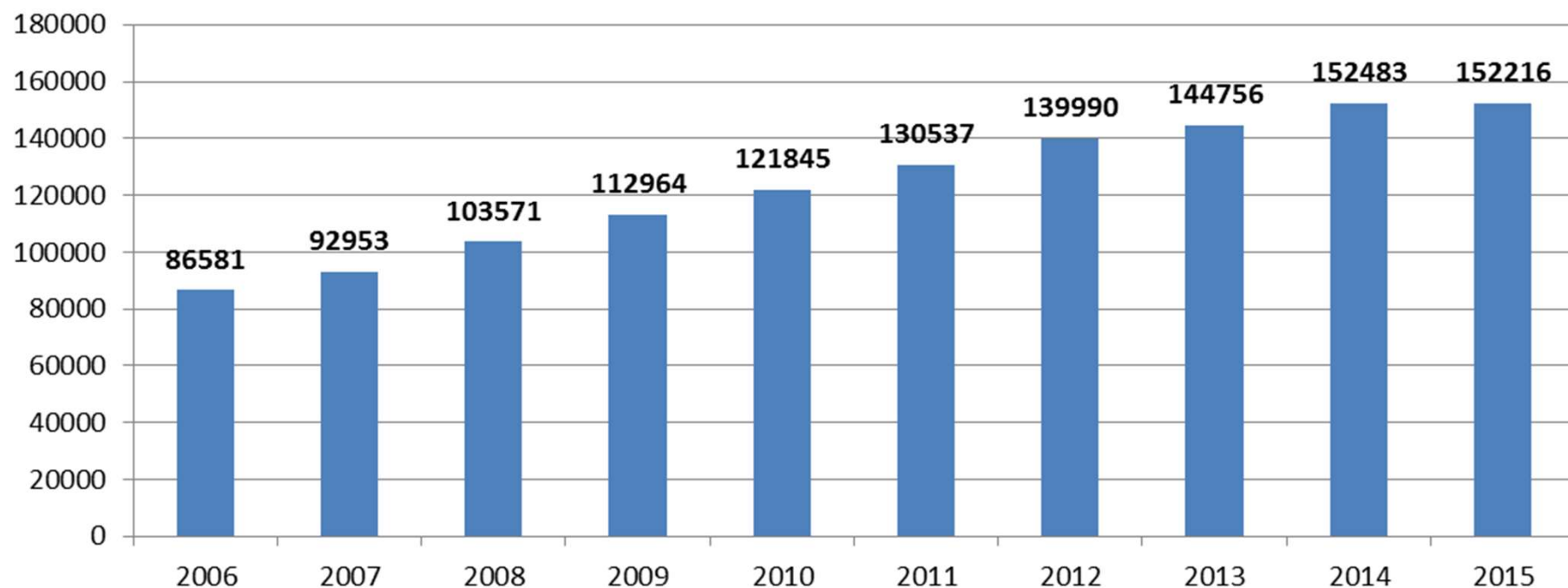
- Vammaispalvelulaki ja -asetus
- Sosiaalihuoltolaki
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta

Vammaispalvelulain ja kehitysvammalain mukaiset kuljetukset ovat subjektiivisia oikeuksia.

Sosiaalihuoltolain ja vammaislainsäädännön perusteella myönnettyt matkat

Kuljetuspalvelujen osuus vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien kustannuksista, 1 000 euroa (2006 alkaen)

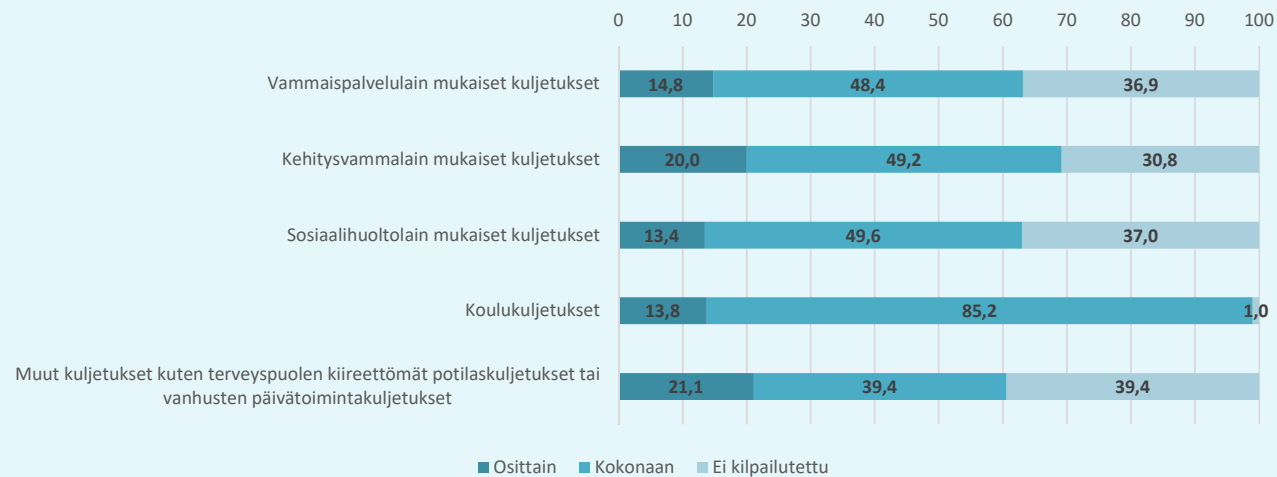

Kuntaliiton henkilökuljetuskysely kunnille ja kuntayhtymille

- Kuntaliiton kysely kunnille ja kuntayhtymille touko-kesäkuussa 2018.
- Haluttiin kuva tilanteesta **ennen liikennepalvelulain voimaantuloa**.
- Kyselyyn vastasi 221 kuntaa (yht. 295:stä) sekä 25 kuntayhtymää. Huomio lakisääteisissä kuljetuksissa.
  - VpL, ShL, koulukuljetukset.
- Samasta kunnasta voi olla useampi kuin yksi vastaus, jos esim. sivistystoimesta on vastattu koulukuljetusten osalta ja VpL, ShL kuljetusten osalta on oma erillinen vastaus.
  - Vastaukset jaettiin neljään vastaajaluokkaan: kunnan sivistystoimi, kunnan sote, kunta yhteensä ja sote-kuntayhtymä.

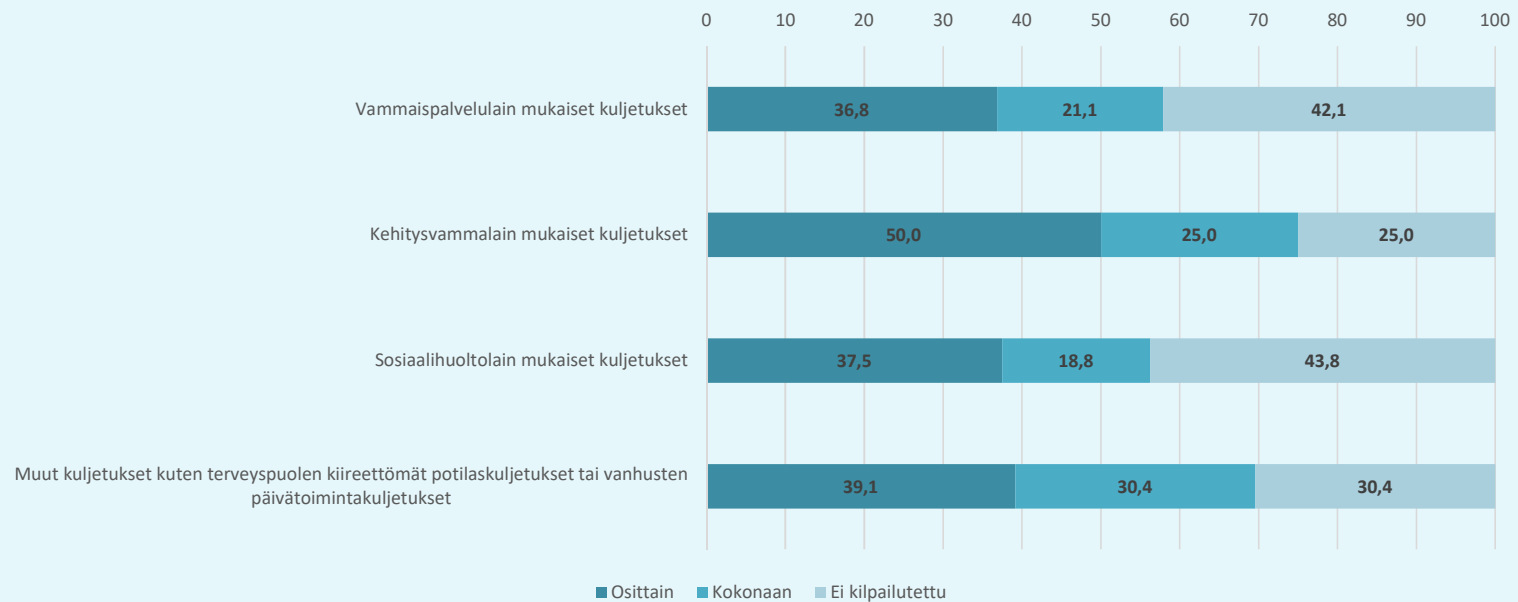
Ovatko kunnat kilpailuttaneet?

Onko kunnan järjestämät henkilökuljetukset kilpailutettu?

Ovatko sote-kuntayhtymät kilpailuttaneet?

Onko kuntayhtymän järjestämät henkilökuljetukset kilpailutettu?

Koonti avovastauksista: mitä palveluja omalla kalustolla ja henkilöstöllä?

- Kotipalvelun asiointikydyt
- Avotyöryhmien kuljetuksia
- Vanhusten ja kehitysvammaisten päivätoiminta- sekä asiakaskuljetuksia, lähinnä virkistysmatkat
- Kotihoidon järjestämiä päiväkeskuskuljetuksia ja kotihoidon tukipalvelu kuljetusten ohessa
- Kehitysvammaisten toimintakeskuksen asiakkaiden kuljetukset
- Saunakuljetuksia vanhuksille

Koonti avovastauksista: mitä palveluja omalla kalustolla ja henkilöstöllä?

- Kehitysvammaisten työtoimintakuljetukset
- Päiväkeskusasiakkaiden kuljetuksia
- Hoitolaitossiirtoja tarpeen mukaan
- Vähäisessä määrin asiakaskuljetuksia
- Työ- ja päivätoimintakuljetuksia, päivä kuntoutuskuljetuksia
- Kiireettömiä ja vaativia potilassiirtoja

- Hallitusohjelmassa on maininta

"Taksiliikenteen osalta tehdään tarvittavat korjaukset ottaen huomioon toiminnan turvallisuus ja harmaan talouden torjunta. Erityisesti kohdattuihin epäkohtiin (esimerkiksi hinnoittelun läpinäkyvyys ja taksien saatavuus) pyritään etsimään ratkaisuja muuttuneessa tilanteessa. Kela-taksien kilpailutus käytännöt vaativat myös uudelleenarviointia."

- YTL, Yhteinen toimialaliitto, on kutsunut kokoon epävirallisen työryhmän pohtimaan erityisryhmien taksinkuljettajien koulutustarvetta. Työryhmässä on edustettuna Invalidiliitto, Kela, Suomen Kuntaliitto, Suomen Palvelutaksit, Estax, Suomen Taksiliitto ja Hyötyneuvottelukunta (YTL). Lisäksi asiantuntijoina paikalla LVM ja Traficom. Työryhmä on kokoontunut kaksi kertaa.

Yhteystiedot

Perusopetuksen erityisasiantuntija, Mari Sjöström

Erityisasiantuntija, Jaana Viemerö

Liikenneasiantuntija, Johanna Vilkuna

etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Onnistuva Suomi tehdään lähellä

kuntaliitto.fi

PL 200, 00101 Helsinki
Kuntatalo, Toinen linja 14
00530 Helsinki

